

УДК 340.12

І. В. Процюк,
канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

ПОДІЛ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У процесі історичного розвитку держави настає момент, коли її нова якість (зміст і сутність) не укладається в межі старої форми, що спричиняє її зміну й виникнення нової, адекватної своєму змісту, яка відбиває її сутність. З огляду на це розвиток змісту конституційно-правових моделей відповідає еволюції їх форм державного правління. При цьому треба брати до уваги, що зміна старої форми держави відбувається лише при створенні відповідних умов у і Східній Європі в пострадянські часи функціонує змішана форма в республіках, де поєднуються елементи парламентської і президентської форм, різні їх комбінації. Одна частина змішаних республік за характером функціонування (Болгарія, Литва, Македонія, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія та ін.) наближається до парламентської, оскільки вирішальна роль у проведенні політичного курсу відводиться парламенту і прем'єр-міністру.

Через свою новаційність цей різновид республіки не міг зайня-

ти свого чітко визначеного місця в усталених наукових класифікаціях, хоча він, безперечно, відповідає міжнародно-правовим стандартам та ідеям демократії. Можливо, саме через таку невизначеність у класичних класифікаційних схемах сучасна наука до числа як президентсько-парламентських, так і парламентсько-президентських республік відносить досить велику кількість держав. Так, В. Чиркін виділяє Францію, Фінляндію, Україну й Білорусь [9, с. 163], К. Арановський додає до перелічених вище Польщу й Латвію [1, с. 169], С. Комаров та А. Малько – Болгарію й Австрію [3, с. 225], Н. Сахаров – Чехію, Італію, Литву й Естонію [8, с. 20], А. Ковальов – Югославію, Хорватію та Словенію [2, с. 352] (хоча зазначимо, що з 2006 р. на теренах колишньої Союзної Республіки Югославія утворилися 2 суверенні держави – Сербія й Чорногорія), А. Мішин, у свою чергу, відзначає, що Ірландія й Ісландія, що функціонують в основному як парламентські республіки, теж мають окремі

елементи, характерні для республік зі змішаною формою правління [7, с. 89]. З урахуванням цього вбачається необхідним проаналізувати конституційні моделі поділу державної влади й відповідної системи стримувань і противаг у таких державах.

Однією з головних ознак, що відрізняють паламентсько-президентську республіку від парламентської є вибори президента народом, а не парламентом. Всенародність обрання президента й парламенту призводить до подвійної демократичної легітимності, може викликати належність їх до різних політичних течій і як наслідок — до конкуренції з певних питань, у тому числі й щодо формування складу уряду.

При характеристиці правового статусу президентів парламентсько-президентських республік потрібно звертати увагу на конституційні положення стосовно визначення президента як арбітра або гаранта, що закріплені лише в конституціях Румунії, Польщі та Словаччини. Зокрема, ст. 80 Конституції Румунії зобов'язує президента здійснювати посередництво між владами держави, а також між державою й суспільством. Стаття 126 Конституції Польщі закріплює положення про те, що президент є вищим представником Республіки й гарантом наступництва державної влади. Стаття 101 Конституції Словач-

чини визначає, що глава держави — президент — своїми рішеннями забезпечує належне функціонування конституційних органів. З огляду на це можна зробити висновок, що правовий статус глав інших держав цієї групи (Болгарія, Литва, Македонія та Словенія), де найчастіше президент — це є посадова особа, глава держави, яка представляє її за кордоном, є слабшим порівняно зі статусом президентів вищезазначених країн.

Специфіка парламентсько-президентських республік полягає в конституційній можливості усунення глави держави з поста президента. Наприклад, президент Македонії в разі порушення Конституції (ст. 87) може бути усунений з поста достроково за процедурою, яка розпочинається за рішенням Зборів, прийнятим двома третинами від їх складу. Такою ж кваліфікованою більшістю Конституційний суд приймає остаточне рішення щодо усунення президента з поста й, відповідно, про припинення чинності його мандату (ст. 110 Конституції) [6, с. 178-184]. Майже аналогічні норми містить ст. 109 Конституції Словенії, яка передбачає наступне: якщо під час виконання своїх повноважень президент діє всупереч Конституції або серйозно порушує закон, за поданням Скупщини він може бути усунений двома третина-

ми голосів Конституційного суду [6, с. 289].

Президент або віце-президент Болгарії згідно зі ст. 103 Конституції може нести відповідальність тільки за порушення Основного закону країни й за державну зраду. У такому випадку обвинувачення висувається за пропозицією не менше однієї чверті народних представників і вважається підтриманим Народними зборами, якщо більше двох третин парламенту проголосувало за неї. Остаточне рішення про усунення з посади цих 2-х вищих посадових осіб у місячний строк приймає Конституційний суд [6, с. 142, 143].

Найбільш деталізована ця процедура в Польщі, де за порушення Конституції, закону або вчинення злочину президент може бути притягнений до відповідальності перед спеціальним судом – Державним трибуналом (п. 1 ст. 145). Рішення про обвинувачення приймається Народними зборами (тобто на спеціальному спільному засіданні Сейму й Сенату) більшістю не менше двох третин від їх складу. Члени Державного трибуналу обираються Сеймом на строк його повноважень, причому депутати й сенатори до нього не обираються. До відповідальності перед Державним трибуналом у певних випадках можуть бути притягнені також члени уряду й

деякі державні посадовці [4, с. 687-732].

Загалом же в парламентсько-президентських республіках процедура усунення глави держави з посади здійснюється за загальною схемою: ініційоване й ухвалене кваліфікованою більшістю (3/5 або 2/3) голосів депутатів парламенту (нижньою палатою) відповідне рішення затверджується конституційним, верховним або ж спеціально створеним судом.

Теоретико-юридична модель поділу державної влади й відповідна система стримувань і противаг у парламентсько-президентській республіці передбачають, що президент володіє низкою досить вагомих повноважень, які не мають потреби в контрасигнації прем'єр-міністра, відповідних міністрів і реалізуються ними самостійно. Надзвичайно важливе значення тут має передусім наявність у президента повноважень, функціонально поєднаних зі сферою виконавчої влади. Наприклад, повноваження президента Словаччини у формуванні виконавчої вертикалі влади досить широкі. Згідно із закріпленими в пунктах g, h та k ст. 102 Конституції Словаччини [4, с. 170-208] нормами він (а) призначає і звільнює голову та членів уряду Словацької Республіки, (б) уповноважує їх керувати міністерствами й приймає їх

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

відставку, (в) відкликає голову та членів Уряду у випадках, передбачених у статтях 115 і 116 Конституції (п. г), (г) призначає і звільнює керівників центральних державних органів вищого рівня та інших функціонерів у встановлених законом випадках, (д) призначає й відкликає ректорів вищих навчальних закладів, (е) призначає професорів вищих навчальних закладів, (є) присвоює генеральські звання (п. h), (ж) є головнокомандувачем Збройних сил (п. к).

Литовський президент (а) призначає й звільнює прем'єр-міністра, міністрів, інших державних посадових осіб, які несуть відповідальність перед ним, (б) вирішує важливі питання внутрішньої політики, (в) разом з урядом здійснює зовнішню політику, (г) оголошує у встановленому законом порядку надзвичайний стан з наступним затвердженням відповідного рішення Сеймом (парламентом), (д) виступає в Сеймі з річними доповідями про становище в державі, про її внутрішню й зовнішню політику (ст.8 4) [4, с. 332-362].

Президент Польщі має право: (а) висувати кандидатуру й призначати голову Ради міністрів (п. 11 ст. 144, ст. 154), (б) приймати відставку останньої (п. 12, ст. 144), (в) призначати на вищі судові та інші посади (пункти 20-23, 25-26 ст. 144), (г) призначати й відкликати представників в іноземних держа-

вах та при міжнародних організаціях, (д) за поданням глави уряду оголошувати загальну або часткову мобілізацію, (е) вводити на 3 місяці надзвичайний стан, який може бути продовжений ще на 2 місяці за згодою Сейму (нижньої палати парламенту) [4, с. 687-732].

Суттєвою характеристикою парламентсько-президентської республіки є й те, що її уряд на чолі з прем'єр-міністром компетенційно є більш самостійним, ніж уряди в республіках президентсько-парламентських, а ступінь участі парламенту у формуванні уряду компетенційно сильнішою, аніж президента. Остання обставина зумовлена використанням юридичної інвеститури уряду при формуванні органу виконавчої влади.

У Словенії президент, проконсультувавшись попередньо з лідерами парламентських груп (фракцій), пропонує Скупщині кандидата на посаду прем'єр-міністра, який обирається більшістю голосів депутатів при таємному голосуванні. Інших членів уряду призначає і звільнює Скупщина за пропозицією прем'єр-міністра. При цьому кандидат на посаду міністра до свого призначення повинен відповісти на запитання компетентної комісії парламенту. Строк повноважень уряду припиняється, коли збирається новообрана Скупщина. Якщо ж сформувати уряд не

вдається, президент розпускає парламент і призначає нові вибори (статті 111, 112 і 115) [6, с. 290, 291].

Кандидатуру на заміщення посади голови Ради міністрів Болгарії, який здійснює керівництво загальною політикою уряду, координує її й несе за неї відповідальність, пропонує президент після консультацій з парламентськими групами (ст. 99 Конституції). Інших членів уряду призначають Народні збори за поданням його голови. Усі члени уряду складають присягу перед парламентом і подають у відставку перед новообраними Народними зборами. Якщо ж парламенту не вдається в такий спосіб сформувати уряд, президент призначає службовий (безпартійний) уряд, розпускає парламент (за винятком у період останніх 3-х місяців роботи Народних зборів) і призначає нові вибори (статті 84, 99 і 109 Конституції) [6, с. 141-144].

У Литві, Македонії, Словаччині, Польщі й Румунії юридична інвеститура уряду безпосередньо передбачена їх конституціями.

Відмінною юридичною ознакою парламентсько-президентських республік є те, що їх уряди несуть юридичну відповідальність перед своїми парламентами. У Болгарії, приміром, парламент може приймати резолюцію осуду уряду в результаті ініційованого однією п'ятою час-

тиною парламентарів питання про недовіру Раді міністрів або ж її голові, коли за це проголосувало понад половини депутатів болгарського парламенту (ст. 89 Конституції). Якщо останній виразив уряду недовіру, прем'єр-міністр зобов'язаний подати заяву про відставку Ради міністрів (частини 2 статей 112 і 89). Якщо парламент відхилив пропозицію про вираження недовіри уряду, нова пропозиція про відмову в довірі на тій же підставі не може бути внесена протягом наступних 6-ти місяців [6, с. 138-144].

Як форма парламентського контролю використовується також інтерпеляція. Так, у Македонії вона є головною формою парламентського контролю: згідно зі ст. 72 Конституції за ініціативою не менш 5-ти депутатів вона може бути внесена кожною особою, яка обіймає державну посаду, уряду й кожному його члену окремо, може стосуватися питань діяльності державного органу. Водночас Збори за ініціативою 20 депутатів мають право висловити уряду недовіру; останньому ж надано право порушити перед Зборами питання про довіру (статті 92 – 94 Конституції). Якщо у всіх випадках проти уряду висловлюється більшість від загальної чисельності депутатів, він має піти у відставку [6, с. 180].

Як і в парламентській республіці, глава держави має пра-

во розпуску законодавчого органу. Модель організації державної влади в парламентсько-президентській республіці відрізняється тим, що найважливіше повноваження президента щодо розпуску парламенту, яке найбільшою мірою дозволяє йому конкурувати з останнім (у цій ситуації - з опозиційною парламентською більшістю) з питання формування уряду, має істотну особливість: президент не є вільним у питанні про розпуск парламенту. Конституції розглядуваних держав чітко закріплюють перелік підстав для його розпуску, які, однак, пов'язані переважно з формуванням уряду.

Наприклад, президент Польщі вправі розпустити Сейм достроково, якщо передбачена Конституцією процедура формування уряду виявилася безрезультатною (ст. 154), а також якщо впродовж 4-х місяців після його подання державний бюджет не ухвалено палатами (ст. 225). Водночас Сейм може саморозпуститись, ухваливши відповідне рішення кваліфікованою більшістю — у дві третини від свого складу. У разі саморозпуску або розпуску Сейму закінчується достроково і строк повноважень Сенату [4, с. 687-732].

Литовський Сейм може бути розпущений президентом, якщо (а) парламент упродовж 30 днів після подання програми уряду не

прийме рішення про неї або якщо після першого її подання протягом 60 днів двічі поспіль парламент не ухвалить її і (б) з боку Сейму уряду висловлюється недовіра (ст. 58 Конституції). Крім цього, Конституцією держави передбачена можливість саморозпуску Сейму і проведення дострокових виборів. Таке рішення може бути прийняте ним самим більшістю не менше трьох п'ятих голосів усіх депутатів [4, с. 332-362].

У парламентсько-президентській республіці значущими виявляються повноваження президента, пов'язані з його можливістю втручання в законотворчий процес (право законодавчої ініціативи, відкладального вето й видання актів, що мають силу законів). Приміром, правом законодавчої ініціативи Конституціями наділені лише президенти Польщі й Литви. Що стосується відкладального вето, то в таких республіках ці повноваження президентів мають певні особливості: порівняно з президентськими республіками тут вето глави держави долається легше. Так, у Болгарії закон вважається прийнятим, якщо при повторному голосуванні він отримав понад половину голосів усіх народних представників (п. 2. ст. 101 Конституції) [5, с. 142].

Ще одна вагома юридична ознака, притаманна державам з

парламентсько-президентською формою правління, — це контра-сигнатура (міністерський підпис). Характерна риса контра-сигнації, закріпленої в Конституціях таких держав, як Болгарія (статті 102-103) [5, с. 142, 143], Литва (ст. 85) [4, с. 332-362], Польща (ст. 144) [4, с. 687-732], Румунія (ст. 99) [5, с. 63-92], Словаччина (п. 2 ст. 102) [5, с. 170-208], полягає в тому, що їй підлягають не всі акти глави держави (як у суто парламентських державах), а тільки їх частина. Тому назвати президента номінальним главою держави не можна: він володіє низкою досить вагомих повноважень, які вправі реалізувати при будь-якому розкладі політичних сил. Так, не мають потреби в контра-сигнатурі й реалізуються президентом самостійно такі акти, як законодавча ініціатива, призначення референдуму, підписання закону або відмова в цьому, опублікування закону або міжнародного договору, послання до парламенту або палат. Ці повноваження можуть стати реальною протиположністю президента, навіть якщо партійна належність його і парламентської більшості не збігається.

Статтю 102 Конституції Болгарії визначено, що акти президента повинні бути контра-сигновані прем'єр-міністром або відповідним міністром. Не підлягають скріпленню підписом укази, яки-

ми президент (а) призначає службовий уряд, (б) вручає мандат для його формування, (в) розпускає Народні збори, (г) повертає прийнятий ними закон для повторного обговорення, (д) окреслює організацію й порядок діяльності президентських служб і призначає їх персонал, (е) призначає вибори й референдум, (є) опубліковує закони [6, с. 142].

Аналіз закріплених у конституціях вищезазначених держав порядку формування, організації й системи компетенційних взаємовідносин виконавчої й законодавчої гілок влади дозволяє дійти висновку, що парламентсько-президентській республіці властиві загальні ознаки змішаної республіканської форми державного правління, де порівняно з президентсько-парламентською республікою президентські елементи мають більш суттєву протиположність щодо парламентських. Ця констатація зумовлюється нижченаведеними юридичними ознаками парламентсько-президентської республіки.

1. Президент наділений суттєвими конституційними повноваженнями у сфері внутрішньої й зовнішньої політики. Їх він здійснює, як правило, за сприянням деяких допоміжних органів — адміністрації, рад оборони й національної безпеки та інших, які не зосереджують у своїх руках надмірну реальну владу, а їх фак-

тичний статус (насамперед адміністрації) має прирівнюватися до статусу канцелярії, що закріплюється не в актах самого президента, а в законах. Крім цього, для допомоги президентові у прийнятті найважливіших державних рішень може створюватися консультативний орган, до складу якого разом з главою держави входять голова парламенту (голови палат), прем'єр-міністр, голови вищих судових органів, уповноважений парламенту з питань прав людини, голови адміністративно-територіальних одиниць або суб'єктів федерації, колишні президенти. Президентові, як правило, належить право відкладального вето з можливістю його подолання парламентом (нижньою палатою), якщо при повторному розгляді за нього проголосувало не менше двох третин від загальної чисельності парламентаріїв. За чітко закріпленим у конституції переліком найважливіші закони, які подолали вето президента, можуть бути винесені останнім на всенародне голосування.

2. У системі президентсько-урядових компетенційних взаємозв'язків такої моделі державної влади застосовується контра-сигнатура, але їй підлягають не всі акти глави держави, як у суто парламентських державах, а тільки їх конституційно визначена частина. За загальним прин-

ципом підписом прем'єр-міністра або ж відповідного міністра мають бути скріплені акти президента, реалізація яких залежить від уряду.

3. Уряд у парламентсько-президентських республіках більш автономний, не залежний від президента аніж у президентсько-парламентських, що зумовлено порядком його формування, відповідальністю й обсягом компетенції. Сам же глава держави через інститут контра-сигнування його актів певною мірою обмежений у своїх діях.

4. Процес формування уряду майже повністю перебуває під контролем парламенту. Роль президента при цьому зводиться до пропозиції кандидатури прем'єр-міністра, підбір якої за конституційним обов'язком або ж за політичною традицією має здійснюватися ним з урахуванням співвідношення партійних сил у парламенті. Президент може бути конституційно зобов'язаний доручити саме лідерові партії (коаліції) парламентської більшості формувати уряд. Факт урахування ним співвідношення партійних сил у парламенті при формуванні уряду є однією з тих головних рис, яка вирізняє парламентсько-президентську республіку.

У більшості з розглядуваних держав як додаток до цього використовується процедура юридичної інвеститури уряду. Сформова-

ний уряд у встановлений конституцією строк має подати на затвердження парламенту свою програму дій. У разі її прийняття уряд та його голова остаточно призначаються парламентом (при цьому можливе формальне призначення президентом), а у випадку її відхилення урядові належить піти у відставку. Строк подання програми зазвичай нетривалий, бо кожна партія, яка змагається за владу, повинна мати вже підготовлену урядову програму.

5. У досліджуваних нами країнах може діяти принцип сумісності мандата парламентарія з посадою члена уряду.

6. Уряд несе юридичну відповідальність (колективну й індивідуальну) виключно перед парламентом, який шляхом прийняття резолюції осуду може висловити недовіру його голові, уряду в цілому або ж його окремим членам. Стосовно голови уряду має діяти принцип солідарної відповідальності, тобто разом з ним у відставку має йти весь уряд. Питання про довіру може бути ініційовано також самим урядом, що може бути пов'язано з прийняттям парламентом урядового законопроекту. Якщо він такої довіри не отримає, президент повинен відправити уряд у відставку.

У країнах, де збереглися конституційні положення про підзвітність уряду президентові,

це для уряду не тягне за собою особливих наслідків, тому що відставка останнього або його окремих членів може статися виключно за рішенням парламенту. Президент же тільки затверджує цей факт або (в кращому випадку) вносить зміни до складу уряду здебільшого за пропозицією прем'єр-міністра.

Як форма парламентського контролю в цих країнах широко використовується інтерпеляція до голови уряду або окремих міністрів, що є ефективним засобом проти узурпації ними виконавчої влади.

7. Президент вправі розпустити парламент, проте, на відміну від парламентських держав і президентсько-парламентських республік, тільки за конституційно визначеним вичерпним переліком підстав і після консультації з главою уряду. Ці випадки пов'язані переважно з неспроможністю сформувавши уряд чи-то з вираженням вотуму недовіри йому (наприклад, упродовж одного року більше одного разу). Однак конституція може передбачати й підстави, не пов'язані з формуванням або юридичною відповідальністю уряду, як-то: (а) парламент упродовж певного часу не розпочинає свою роботу і (б) він блокує упродовж відповідного періоду прийняття деяких важливих законів на підставі рішень всенародних референ-

думів, приміром, законів про внесення змін до конституції, про бюджет тощо. При цьому президент залежно від змісту підстави розпуску, безперечно, має на це право, яким може скористатись у зв'язку з політичною ситуацією і з урахуванням, скажімо, консультативних рішень дорадчого органу. Так, у випадку неможливості сформувати уряд, який спирається на парламентську більшість, він може або розпустити парламент, або доручити лідерів однієї із впливових партійних фракцій (коаліцій) формування службового кабінету меншості.

Вищевикладена юридична модель компетенційних взаємозв'язків вищих державно-владних інститутів буде міцною й ефективною, якщо спиратиметься на сталу партійну систему. Такою, як показує практичний досвід розвинених країн, є двопартійна система. Досягти побудови дійової партійної системи можна 2-ма шляхами: (а) коли відповідна партійна система є результатом тривалого природного процесу і (б) коли формуванню партійної системи сприяють відповідні норми виборчого законодавства. Щоб прискорити процес укрупнення політичних партій і завадити появі дрібних фракцій у парламенті на стадії їх реєстрації для участі у виборах, іноді забороняють систему передвиборчих

блоків. При підведенні підсумків голосування використовують пропорційну виборчу систему з досить високим відсотковим бар'єром.

Ефективне державне правління в парламентсько-президентській республіці забезпечується, по-перше, її стабільністю, зумовленою як збереженням значних владних повноважень президента, так і наявністю істотних важелів впливу на уряд з боку парламенту, виключною прерогативою якого є призначення чи усунення прем'єра (або всього складу уряду), який зазвичай представляє парламентську більшість; по-друге, її гнучкістю, зумовленою правом парламенту на зміну в будь-який час прем'єр-міністра й уряду, що створює можливість своєчасного коригування політичного курсу й тим самим значно зменшує небезпеку конфліктів між виконавчою владою й парламентом. Право ж президента у суворо визначених конституцією випадках розпустити парламент і призначити нові вибори стає могутньою зброєю проти виникнення частих урядових і парламентських криз, чим зміцнюється стабільність уряду.

Конституційно-правова модель парламентсько-президентської форми державного правління завдяки збалансованій системі стримувань і противаг у названому владному трикутнику запобігає

політичним конфліктам, усуває загрозу встановлення єдиновладдя пропрезидентських сил, оскільки президент навіть у випадку збігу партійної належності його й пар-

ламентської більшості (або коаліції) не має конституційних повноважень впливу на формування уряду й надмірних повноважень у сфері виконавчої влади.

Список літератури: 1. *Арановский К. В.* Государственное право зарубежных стран: учебник для вузов / К. В. Арановский. – [3-е изд. доп. и перераб.] – М.: ФОРУМ-ИНФРА, 2001. – 486 с. 2. *Ковалев А. М.* Президент Российской Федерации / А. М. Ковалев // Конституция Российской Федерации: проблемный комментарий / отв. ред. Четвернин В. А. – М.: Центр констит. исслед. Моск. обществ. науч. фонда, 1997. – 702 с. 3. *Комаров С. А.* Теория государства и права: учеб.-метод. пособ. / С. А. Комаров, А. В. Малько. – М.: Норма: НОРМА-ИНФРА. М, 2003. – 448 с. 4. Конституции государств Европы: – [В 3-х т. – Т. 2] / под общ. ред. и со вступ. ст. Л. А. Окунькова. – М.: Норма, 2001. – 840 с. 5. Конституции государств Европы: – [В 3-х т. – Т. 3] / Под общ. ред. и со вступ. ст. Л. А. Окунькова. – М.: Норма, 2001. – 788 с. 6. Конституції нових держав Європи та Азії / упоряд. С. Головатий. – К.: Укр. правн. фундація, Вид-во «Право», 1996. – 544 с. 7. *Мишин А. А.* Конституционное (государственное) право зарубежных стран: учебник / А. А. Мишин. – [5-е изд., перераб. и доп.] – М.: Белые альвы, 1996. – 400 с. 8. *Сахаров Н. А.* Институт президентства в современном мире: моногр. / Н. А. Сахаров. – М.: Юрид. лит., 1994. – 176 с. 9. *Чиркин В. Е.* Конституционное право зарубежных стран: учебник для студ. вузов / В. Е. Чиркин /- [3-е изд., перераб. и доп.] – М.: Юрист, 2001. – 622 с.

РАЗДЕЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В ПАРЛАМЕНТСКО-ПРЕЗИДЕНТСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Процюк И. В.

В статье анализируются основные аспекты разделения государственной власти в парламентско-президентской республике, место и роль президента и парламента в государственном механизме, основные элементы системы сдержек и противовесов. Раскрываются основные признаки таких государств.

Ключевые слова: парламентско-президентская республика, парламент, президент, правительство, компетенция, парламентский контроль.

DIVISION OF STATE POWER IN A PARLIAMENTARY-PRESIDENTIAL REPUBLIC

Protsyuk I. V.

The main aspects of the division of state power in a parliamentary-presidential republic, the place and role of president and parliament in the state mechanism, the basic elements of a system of checks and balances were analyzed in the article. The fundamental features of such states were disclosed in article.

Key words: parliamentary-presidential republic, parliament, president, government, authority, parliamentary control.

Надійшла до редакції 12.01.2012 р.